

## PAPER-II SANSKRIT

### Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) \_\_\_\_\_

(Name) \_\_\_\_\_

2. (Signature) \_\_\_\_\_

(Name) \_\_\_\_\_

**D 2514**

Time : 1 ¼ hours]

OMR Sheet No. : .....

(To be filled by the Candidate)

Roll No. 

--	--	--	--	--	--	--	--

(In figures as per admission card)

Roll No. \_\_\_\_\_

(In words)

[Maximum Marks : 100

Number of Pages in this Booklet : 8

Number of Questions in this Booklet : 50

### Instructions for the Candidates

- Write your roll number in the space provided on the top of this page.
- This paper consists of fifty multiple-choice type of questions.
- At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
  - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
  - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
  - After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
- Each item has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.

**Example :** (A) (B) (C) (D)

where (C) is the correct response.
- Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Paper I Booklet only**. If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
- Read instructions given inside carefully.
- Rough Work is to be done in the end of this booklet.
- If you write your Name, Roll Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means such as change of response by scratching or using white fluid, you will render yourself liable to disqualification.
- You have to return the test question booklet and Original OMR Sheet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry original question booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
- Use only Blue/Black Ball point pen.
- Use of any calculator or log table etc., is prohibited.
- There is no negative marks for incorrect answers.

### परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

- इस पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए ।
- इस प्रश्न-पत्र में पचास बहुविकल्पीय प्रश्न हैं ।
- परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी । पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे, जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
  - प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी कागज की सील को फाड़ लें । खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें ।
  - कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं । दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ/प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात् किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले लें । इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे । उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा ।
  - इस जाँच के बाद OMR पत्रक की क्रम संख्या इस प्रश्न-पुस्तिका पर अंकित कर दें ।
- प्रत्येक प्रश्न के लिए चार उत्तर विकल्प (A), (B), (C) तथा (D) दिये गये हैं । आपको सही उत्तर के वृत्त को पेन से भरकर काला करना है जैसा कि नीचे दिखाया गया है ।

**उदाहरण :** (A) (B) (C) (D)

जबकि (C) सही उत्तर है ।
- प्रश्नों के उत्तर केवल प्रश्न पत्र I के अन्दर दिये गये OMR पत्रक पर ही अंकित करने हैं । यदि आप OMR पत्रक पर दिये गये वृत्त के अलावा किसी अन्य स्थान पर उत्तर चिह्नानंकित करते हैं, तो उसका मूल्यांकन नहीं होगा ।
- अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें ।
- कच्चा काम (Rough Work) इस पुस्तिका के अन्तिम पृष्ठ पर करें ।
- यदि आप OMR पत्रक पर नियत स्थान के अलावा अपना नाम, रोल नम्बर, फोन नम्बर या कोई भी ऐसा चिह्न जिससे आपकी पहचान हो सके, अंकित करते हैं अथवा अभद्र भाषा का प्रयोग करते हैं, या कोई अन्य अनुचित साधन का प्रयोग करते हैं, जैसे कि अंकित किये गये उत्तर को मिटाना या सफेद स्याही से बदलना तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित किये जा सकते हैं ।
- आपको परीक्षा समाप्त होने पर प्रश्न-पुस्तिका एवं मूल OMR पत्रक निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और परीक्षा समाप्त के बाद उसे अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें । हालांकि आप परीक्षा समाप्ति पर मूल प्रश्न-पुस्तिका तथा OMR पत्रक की डुप्लीकेट प्रति अपने साथ ले जा सकते हैं ।
- केवल नीले/काले बाल प्वाइंट पेन का ही इस्तेमाल करें ।
- किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है ।
- गलत उत्तरों के लिए कोई नकारात्मक अंक नहीं हैं ।



**SANSKRIT**  
**संस्कृत**  
**PAPER – II**  
**प्रश्नपत्रम् – II**

**Note :** This paper contains **fifty (50)** objective type questions, of **two (2)** marks each.  
**All** questions are compulsory.

**सूचना :** इस प्रश्नपत्र में **पचास (50)** बहु-विकल्पीय प्रश्न हैं । प्रत्येक प्रश्न के **दो (2)** अंक हैं । **सभी** प्रश्न अनिवार्य हैं ।

**सूचना :** अस्मिन् प्रश्नपत्रे **पञ्चाशत्** परिमिताः (50) बहु-वैकल्पिकाः प्रश्नाः सन्ति । प्रत्येकम् प्रश्नस्य **अङ्कद्वयं** वर्तते ।  
**सर्वे** प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. 'कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः' इति सूक्तिः केन वेदेन सम्बद्धा ?  
(A) ऋग्वेदेन (B) यजुर्वेदेन  
(C) सामवेदेन (D) अथर्ववेदेन
2. नासत्यौ इति कयोः नाम ?  
(A) द्यावापृथिव्योः (B) इन्द्रावरुणयोः  
(C) अग्नीषोमयोः (D) अश्विनोः
3. काण्वशाखा कस्य वेदस्य ?  
(A) सामवेदस्य (B) यजुर्वेदस्य  
(C) अथर्ववेदस्य (D) ऋग्वेदस्य
4. समीचीनम् उत्तरं चिनुत :  
a. प्रश्नोपनिषद् 1. शुक्लयजुर्वेदः  
b. शिक्षावल्ली 2. अथर्ववेदस्य पैप्पलादशाखा  
c. ईशावास्योपनिषद् 3. कृष्णयजुर्वेदः  
d. श्वेताश्वरोपनिषद् 4. तैत्तिरीयोपनिषद्  
a b c d  
(A) 1 2 4 3  
(B) 2 4 1 3  
(C) 2 4 3 1  
(D) 1 4 2 3
5. सामवेदेन सम्बद्धा अस्ति  
(A) छान्दोग्योपनिषद् (B) कठोपनिषद्  
(C) ईशावास्योपनिषद् (D) ऐतरेयोपनिषद्
6. 'तमसो मा ज्योतिर्गमय' इति कुत्र विद्यते ?  
(A) ऋग्वेदे (B) बृहदारण्यकोपनिषदि  
(C) अथर्ववेदे (D) ऐतरेयोपनिषदि

7. वरुणस्य विशेषणम् अस्ति  
 (A) उरूचक्षा: (B) वज्रहस्तः  
 (C) गोपा: (D) बलदा:
8. 'ज्योतिषम्' इति वैदिककालनिर्धारणस्य आधारः केन प्रतिपादितः ?  
 (A) मोक्षमूलरेण (B) कीथमहोदयेन  
 (C) बालगङ्गाधरतिलकेन (D) विण्टरनिज्जमहोदयेन
9. याज्ञवल्कीयशिक्षा केन वेदेन सम्बद्धा ?  
 (A) ऋग्वेदेन (B) अथर्ववेदेन  
 (C) यजुर्वेदेन (D) सामवेदेन
10. भाव-काल-कारक-सङ्ख्याश्च इति चत्वारः अर्थाः भवन्ति  
 (A) नाम्नः (B) निपातस्य  
 (C) उपसर्गस्य (D) आख्यातस्य
11. वैदिकशब्दानां सविस्तरं विवेचनं कुत्र उपलभ्यते ?  
 (A) व्याकरणे (B) कल्पे  
 (C) निरुक्ते (D) शिक्षायाम्
12. अर्थावबोधे निरपेक्षतया पदजातं यत्रोक्तं तत् \_\_\_\_\_  
 (A) निरुक्तम् (B) व्याकरणम्  
 (C) छन्दस् (D) ज्योतिषम्
13. वैदिकमन्त्रोच्चारणप्रयोजनार्थं कस्य वेदाङ्गस्य अध्ययनम् अनिवार्यम् ?  
 (A) छन्दसः (B) कल्पस्य  
 (C) ज्योतिषस्य (D) निरुक्तस्य
14. 'छन्दः सूत्रम्' इत्यस्य रचयिता कः ?  
 (A) दुर्गाचार्यः (B) यास्काचार्यः  
 (C) पिङ्गलाचार्यः (D) माधवाचार्यः
15. प्रत्ययसर्गः कतिविधः ?  
 (A) द्विविधः (B) त्रिविधः  
 (C) चतुर्विधः (D) पञ्चविधः
16. साङ्ख्यानुसारं सृष्टिकारणं किम् ?  
 (A) पुरुषः (B) प्रकृतिः  
 (C) ब्रह्म (D) प्रकृति-पुरुषसंयोगः
17. साङ्ख्यैः कति तत्त्वानि स्वीकृतानि ?  
 (A) त्रयोदश (B) पञ्चदश  
 (C) चतुर्विंशतिः (D) पञ्चविंशतिः

18. उपमिति: नाम  
 (A) संज्ञा-संज्ञि-सम्बन्धज्ञानम् (B) संज्ञा-ज्ञानम्  
 (C) संज्ञिज्ञानम् (D) सादृश्यज्ञानम्
19. शाब्दज्ञानं नाम  
 (A) अक्षरज्ञानम् (B) शब्दज्ञानम्  
 (C) शक्तिज्ञानम् (D) वाक्यार्थज्ञानम्
20. इन्द्रियार्थसन्निकर्षः कतिविधः ?  
 (A) पञ्चविधः (B) चतुर्विधः  
 (C) षड्विधः (D) त्रिविधः
21. नित्यद्रव्यवृत्तिः विशेषास्तु \_\_\_\_\_ एव ।  
 (A) अनन्ता (B) पञ्च  
 (C) षट् (D) चत्वारः
22. वेदान्तसारानुसारम् अधिकारी भवति  
 (A) ब्रह्मचारी (B) गृहस्थः  
 (C) साधनचतुष्टयसम्पन्नः प्रमाता (D) अज्ञः
23. वेदान्तसारानुसारं कर्माणि  
 (A) त्रिविधानि (B) पञ्चविधानि  
 (C) षड्विधानि (D) चतुर्विधानि
24. वेदान्तसारानुसारं शरीराणि  
 (A) चतुर्विधानि (B) पञ्चविधानि  
 (C) त्रिविधानि (D) षड्विधानि
25. वेदान्तसारे लिङ्गशरीराणि वर्णितानि  
 (A) षोडशावयवानि (B) सप्तदशावयवानि  
 (C) एकादशावयवानि (D) द्वादशावयवानि
26. विभाषा-संज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?  
 (A) विभाषा चेः (B) विभाषा डिश्योः  
 (C) विभाषा दिक्समासे बहुव्रीहौ (D) न वेति विभाषा
27. 'अपृक्त एकाल् प्रत्ययः' इति सूत्रे 'अल्' इत्यनेन किं गृह्यते ?  
 (A) वर्णाः (B) धातवः  
 (C) स्वराः (D) प्रातिपदिकम्

28. भावलक्षणविषये का विभक्ति: ?  
 (A) सप्तमी (B) षष्ठी  
 (C) पञ्चमी (D) चतुर्थी
29. कारकप्रकरणे ण्यन्ताण्यन्तविचारः अधस्तनेषु कस्मिन् सूत्रे कृतः ?  
 (A) गतिबुद्धिशब्दकर्माकर्मकाणामणि कर्ता स णौ  
 (B) अणुदित् सवर्णस्य  
 (C) णेरनिटि  
 (D) णो नः
30. पञ्चमीं विना सार्वविभक्तिकः 'अम्' भावः कस्मिन् समासे विधीयते ?  
 (A) तत्पुरुषे (B) बहुव्रीहौ  
 (C) द्वन्द्वे (D) अव्ययीभावे
31. 'द्वयङ्गुलम्' इत्यत्र को लौकिकविग्रहः ?  
 (A) द्वयोः अङ्गुल्योः समाहारः (B) द्वे अङ्गुली प्रमाणमस्य  
 (C) द्वे अङ्गुली यस्य (D) द्वि च अङ्गुलिश्च
32. अधस्तनयुग्मानां तालिकां चिनुत  
 a. रात्राहनाहाः पुंसि 1. उच्चैः नीचैः, कृष्णः श्रीः, ज्ञानम्  
 b. अक्षणोऽदर्शनात् 2. अहना क्रोशेन वा अनुवाकोऽधीतः  
 c. नियतोपस्थितिकः प्रातिपदिकार्थः 3. अहोरात्रः  
 d. अपवर्गे तृतीया 4. गवाक्षः
- |     | a | b | c | d |
|-----|---|---|---|---|
| (A) | 4 | 3 | 2 | 1 |
| (B) | 3 | 4 | 1 | 2 |
| (C) | 2 | 1 | 4 | 3 |
| (D) | 1 | 4 | 3 | 2 |
33. सामान्यतया 'घि' इति संज्ञा कस्य भवति ?  
 (A) पुल्लिङ्ग-शब्दस्य (B) स्त्रीलिङ्ग-शब्दस्य  
 (C) नपुंसकलिङ्ग-शब्दस्य (D) अलिङ्ग-शब्दस्य
34. निर्धारणविषये कीदृशी विभक्तिव्यवस्था ?  
 (A) तृतीया-पञ्चम्यौ (B) चतुर्थी-पञ्चम्यौ  
 (C) पञ्चमी-षष्ठ्यौ (D) षष्ठी-सप्तम्यौ
35. 'चोराद् भयम् चोरभयम्' इत्यत्र पञ्चमीविभक्तिः केन सूत्रेण ?  
 (A) पराजेरसोढः (B) भीत्रार्थानां भयहेतुः  
 (C) रुच्यर्थानां प्रीयमाणः (D) हेतौ

36. अघोषध्वनिः अस्ति  
 (A) ज् (B) ध्  
 (C) त् (D) अ
37. समीचीनम् उत्तरं चिनुत  
 a. यणः 1. स्पर्शाः  
 b. शलः 2. प्रातिपदिकम्  
 c. कादयो मावसानाः 3. अन्तःस्थाः  
 d. अर्थवदधातुरप्रत्ययः 4. ऊष्माणः
- |     |   |   |   |   |
|-----|---|---|---|---|
|     | a | b | c | d |
| (A) | 4 | 3 | 1 | 2 |
| (B) | 3 | 4 | 1 | 2 |
| (C) | 2 | 3 | 1 | 4 |
| (D) | 1 | 3 | 4 | 2 |
38. “निपीय यस्य क्षितिरक्षिणः कथां  
 तथाद्रियन्ते न बुधाः सुधामपि ।” इति कस्य कथा अत्र उल्लिखिता ?  
 (A) दुष्यन्तस्य (B) नलस्य  
 (C) रघोः (D) रामचन्द्रस्य
39. वेणीसंहारे दुर्योधनस्य कञ्चुकी कः ?  
 (A) विनयन्धरः (B) जयन्धरः  
 (C) रुधिरप्रियः (D) सुन्दरकः
40. ‘मनोरथा नाम तटप्रपाताः’ इयम् उक्तिः उपलभ्यते  
 (A) रत्नावल्याम् (B) वेणीसंहारे  
 (C) अभिज्ञानशाकुन्तले (D) मृच्छकटिके
41. ‘लक्ष्मीचाञ्चल्यम्’ अस्मिन्नुपवर्णितमस्ति  
 (A) नैषधचरिते (B) रघुवंशे  
 (C) दशकुमारचरिते (D) कादम्बर्याम्
42. अधस्तनयुग्मानां समीचीनां तालिकां विचिनुत  
 a. रत्नावली 1. अश्वघोषः  
 b. वेणीसंहारम् 2. हर्षः  
 c. बालचरितम् 3. भट्टनारायणः  
 d. बुद्धचरितम् 4. भासः
- |     |   |   |   |   |
|-----|---|---|---|---|
|     | a | b | c | d |
| (A) | 4 | 3 | 2 | 1 |
| (B) | 3 | 2 | 4 | 1 |
| (C) | 2 | 3 | 4 | 1 |
| (D) | 2 | 4 | 1 | 3 |

43. दशकुमारचरिते अयं प्रतिनायको भवति  
 (A) राजहंसः (B) मानसारः  
 (C) राजवाहनः (D) पुष्पोद्भवः
44. रत्नावल्यां द्वितीयाङ्कस्य नाम  
 (A) मदनमहोत्सवः (B) कदलीगृहम्  
 (C) सङ्केतः (D) इन्द्रजालिकम्
45. कस्य काव्यं नारिकेलफलसम्मितम् ?  
 (A) भारवेः (B) कालिदासस्य  
 (C) माघस्य (D) बाणस्य
46. “सतीव योषित् प्रकृतिः सुनिश्चिता  
 पुमांसमभ्येति भवान्तरेष्वपि ।।”  
 कुत्र अस्ति अयं पद्यांशः ?  
 (A) नैषधचरिते (B) रघुवंशे  
 (C) शिशुपालवधे (D) मेघदूते
47. ‘वाक्यं रसात्मकं काव्यम्’ इत्यत्र रसमध्ये ग्रहणं कृतम्  
 (A) केवलं रसस्य (B) केवलं भावस्य  
 (C) केवलं रसाभासस्य (D) रस-भाव-तदाभासादीनाम्
48. साहित्यदर्पणे साकल्येन लक्षणायाः कति भेदाः ?  
 (A) षोडश (B) चतुर्विंशतिः  
 (C) अशीतिः (D) द्वादश
49. उत्साहः कस्य रसस्य स्थायिभावः ?  
 (A) रौद्रस्य (B) करुणस्य  
 (C) वीरस्य (D) बीभत्सस्य
50. विश्वनाथमते काव्यशरीरे रसस्य का स्थितिर्वर्तते ?  
 (A) अलङ्कारवत् (B) आत्मवत्  
 (C) गुणवत् (D) रीतिवत्

**Space For Rough Work**